

ศึกษาวิเคราะห์การส่งเสริมภาวะผู้นำท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4*

ANALYTICAL STUDY FOR PROMOTION OF LOCAL LEADERSHIP ACCORDING TO BRAHMAVIHARA 4

อักรินทร์ สมศักดิ์

Arkarin Somsak

สุภาวดี ทองเรืองรักษ์

Supawadee Tongruengrak

กมลภู สวัสดิสาร

Kamolphu Sawatdisan

ประดิพัทธ์ ปีทาลาด

Pradiphat Peetalad

วิทยา ยอดรักษ์

Wittaya Yodrak

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์ราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: arkarin.jo@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การส่งเสริมภาวะผู้นำท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นการศึกษาจากเอกสารตำรา หนังสือ งานวิจัย บทความทางวิชาการ คัมภีร์ต่าง ๆ เช่น พระไตรปิฎก อรรถกถา เป็นต้น จากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมภาวะผู้นำให้มีหลักธรรมการประพฤติ การปฏิบัติ ในบทบาทและหน้าที่ของผู้ที่เป็นผู้นำท้องถิ่น ที่มีความจำเป็นต้องปรับตัวในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคล รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้ จำจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลในสังคมและผู้ที่ได้บังคับบัญชา ยังมีหลักธรรมที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนาที่ต้องนำมายึดเป็นหลักเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ คือหลักพรหมวิหาร 4 คือ 1) เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษยสัตว์ทั่วหน้า 2) กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ 3) มุทิตา ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการ

* Received July 11, 2022; Revised August 13, 2022; Accepted August 1, 2022

เข้มแข็งเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป 4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา ซึ่งหลักพรหมวิหาร4 นี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกยุคทุกสมัย ทุกศาสนา ทุกเชื้อชาติ เป็นหลักในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชนในสังคมเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เพื่อก่อให้เกิดความสงบในสังคม ความสามัคคีของคนในสังคม ความร่วมมือของประชาชนในชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

คำสำคัญ: การวิเคราะห์, การส่งเสริม, ภาวะผู้นำท้องถิ่น, หลักพรหมวิหาร4

Abstract

This article aims to analyze and analyze the promotion of local leadership according to Brahma Vihara 4, which is a study from textbooks, books, research papers, academic articles, and scriptures such as the Tripitaka Commentaries, etc. From the study, it was found that Promoting leadership to have principles of behavior and practice in the roles and duties of local leaders that is necessary to adapt in the era of changes in technology, communication, economy, society, culture, interpersonal interaction including changing lifestyles in addition, the lead must have knowledge, competence, honesty. be fair Being a good role model for people in society and their subordinates There are still important principles in Buddhism that must be taken as a guideline for practice. The four principles of Brahma Vihara are 1) mercy, affection, good desire, wanting him to be happy. Has a mind that is friendly and thinks to benefit human beings all over the face. 2) Kindness, compassion, thinking helps to get out of suffering. Focusing on the relief of suffering and suffering of all beings. 3) Mudita, the joy when others are well and happy. have a bright mind, entertainment endowed with a feeling of constant joy for all beings who live in peace Ploy rejoices when he is well and happy. 4) equanimity, neutral trust which will allow him to live in the Dharma as he considers with wisdom which the Brahma Vihara 4 This can be applied in every age, every religion, every race, as the principle of governing subordinates or people in society in order to solve problems in society in order to create peace in society. unity of people in society the cooperation of the people in the community can lead to sustainable development.

Keywords: Analytical study, promotion, local leadership, Brahmavihara

บทนำ

สภาพสังคมไทยในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้ง ไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงไปในทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทางสังคม ทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การดำเนินชีวิต กิจกรรมของปัจเจกชนและองค์กร ที่ได้นำเทคโนโลยีมาเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาประเทศ สังคมที่เทคโนโลยีเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม การใช้ชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางความคิด รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม การค้า การบริการ และการบริหารราชการแผ่นดิน อันนำมาสู่พัฒนาทางเศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559) ซึ่งเมื่อมีการสื่อสารกันมากขึ้นในโลกของSocial ก็เกิดความคิดที่หลากหลาย รวมถึงเกิดความขัดแย้งด้านความคิด จากการเชื่อมต่อสื่อสารทางเทคโนโลยีอย่างไร้พรมแดนมากขึ้นก็ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในสังคมมากขึ้นเช่นกัน เมื่อเกิดปัญหาเกิดขึ้นแล้วก็ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นเมื่อสังคมเริ่มเกิดปัญหาต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ที่เป็นแบบอย่างและบริหารจัดการในการแก้ปัญหาให้ประชาชนในท้องถิ่นที่ผู้นำนั้นมีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่น มีเป้าหมายเพื่อให้สังคมนั้นเกิดความสงบสุข สังคมอยู่ดีกินดี ซึ่งการปกครองของผู้ปกครองนั้นนอกจากที่ต้องเสียสละตนเองเพื่อเข้ามาเป็นผู้นำสังคมแล้วการเป็นผู้นำนั้นต้องมีหลักธรรมาภิบาลในการกำหนดทิศทางของบทบาทและหน้าที่ของผู้นำ ที่สามารถนำไปใช้ได้ไม่ว่าจะเป็นผู้นำในภาครัฐหรือภาคเอกชน ผู้นำจึงต้องมีคุณสมบัติ คือมีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญา มีคุณธรรมและจริยธรรมในการเป็นผู้นำ รวมทั้งต้องมีหลักพรหมวิหาร4 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนในสังคมซึ่งการเป็นผู้นำนั้นย่อมมีผลต่อผู้อื่นที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำจำเป็นต้องมีความสามารถที่เปลี่ยนทัศนคติของบุคคลไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวเพราะความสามัคคีกลมเกลียวจะเกิดเป็นพลังในการขับเคลื่อนสังคมนั้น หากในทางกลับกันผู้นำขาดคุณธรรม จริยธรรม เห็นแก่ตัว สังคมนั้นอาจล่มสลาย ขัดแย้ง แข่งขันมีความเห็นแก่ตัวเกิดขึ้นในสังคม แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันผู้นำมีการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องจนลืมอุดมการณ์และหลักธรรมของการเป็นผู้นำทำให้สังคมนั้นมีความขัดแย้ง ขาดการณ์พัฒนาขาดคุณภาพทางภูมิศาสตร์ของสังคมนั้น

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นบุคคลที่ควรเอาเป็นเยี่ยงอย่างในการมีภาวะเป็นผู้นำและนักปกครองที่ทรงเพียบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติที่ดีงาม มีปัญญา มีความรู้ความสามารถ แก้ไขปัญหาที่ยากให้เข้าใจได้ ประพฤติปฏิบัติตนน่าเลื่อมใส สามารถตรัสให้คนทั้งหลายเข้าใจถึงสัจธรรมได้โดยง่าย ทำให้คนทั้งหลายมาประสานกันร่วมกันได้ ทรงเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์อย่างยิ่งเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมสำหรับผู้เป็นใหญ่หรือ

เป็นผู้นำไว้โดยเฉพาะอย่างหลักธรรมพรหมวิหาร4 ไว้สำหรับเป็นแนวทางในการเป็นผู้นำเพื่อสามารถนำมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย ความเจริญก้าวหน้าและความสงบสุขของสังคม บทความนี้จึงเป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา หนังสือ งานวิจัย บทความทางวิชาการ คัมภีร์ต่าง ๆ เช่น พระไตรปิฎก อรรถกถา เป็นต้น โดยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การส่งเสริมภาวะผู้นำท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร4 เพื่อเป็นเข็มทิศนำทางให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถนำหลักพรหมวิหาร4ไปประยุกต์ใช้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนในท้องถิ่นในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

ภาวะผู้นำ (Leadership)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณสมบัติ เช่น ความดีงาม สติปัญญา ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลาย มาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546)

อมรรัตน์ เทพพิทักษ์ กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ศักยภาพ ความรู้ความสามารถของผู้นำ เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่ม หรือความสามารถชักจูงให้ผู้อื่น ให้ความร่วมมือ มีความพึงพอใจเต็มใจในการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามแผนงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ (อมรรัตน์ เทพพิทักษ์, 2552)

สมมาตร สุรโรคา กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการ ที่ใช้อิทธิพลทางสังคมที่บุคคลหนึ่งหรือกลุ่มใช้อิทธิพลที่ไม่ใช้ลักษณะของการบังคับต่อผู้อื่นให้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดด้วยความสมัครใจเต็มใจ รวมทั้งการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขององค์การช่วยทำให้กลุ่มบุคคลสามารถดำเนินการต่าง ๆ บรรลุ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในกระบวนการภาวะผู้นำ ได้แก่ ผู้นำ ผู้ตาม สถานการณ์และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นองค์ประกอบเหล่านี้จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและส่งผล กระทบซึ่งกันและกันเสมอ (สมมาตร สุรโรคา, 2553)

สายันต์ บุญใบ ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความตั้งใจและความสามารถในการเป็นผู้นำ ปกครอง ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีจุดมุ่งหมาย แก้ปัญหาต่าง ๆ บริหารอารมณ์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข รวมถึงการกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ วิธีการทำงาน ให้เพื่อนร่วมงานปฏิบัติงานได้ อย่างราบรื่น เต็มประสิทธิภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ เป็นลักษณะส่วนตัวของ บุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาเมื่อได้มีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม เป็นความสามารถ ที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีการทำงานร่วมกันหรือร่วมอยู่ในเหตุการณ์เดียวกันในอันที่จะทำให้ กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จ ภาวะผู้นำจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการฝึกฝนของแต่ละบุคคล (สายันต์ บุญใบ, 2555)

พิชาภพ พันธุ์แพ กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ศาสตร์ และศิลปะในการจูงใจคนให้กระทำตามมติร่วมระหว่างผู้นำและผู้ตาม โดยที่ผู้ตามเต็มใจ และมีความสุขเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (พิชาภพ พันธุ์แพ, 2554)

ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อองค์กรต่าง ๆ มากที่จะส่งผลต่อความสำเร็จเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือสังคมนั้น ๆ โดยใช้วิธีการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาหรือคนในสังคมเพื่อโดยเข้าถึงจิตใจของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือคนในสังคม ให้มากกว่าการใช้กฎระเบียบหรือข้อบังคับมาใช้ในการปกครอง นอกจากนี้ผู้นำนั้นต้องมีความรู้ความสามารถ มีสติปัญญา อดทน กล้าหาญ มีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อบริหารให้สังคมนั้นเกิดความสงบสุข สามัคคี สังคมอยู่ดีกินดี และเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนได้

องค์การปกครองท้องถิ่น

“องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542, 2542)

ราชการส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมี 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วประเทศทุกจังหวัด มี 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

2. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีการบริหารจัดการไม่เหมือนกับรูปแบบทั่วไป จะมีขึ้นเป็นกรณี ๆ ไป ส่วนใหญ่จะเป็นเขตเมืองใหญ่ เช่น เมืองหลวงหรือเมืองท่องเที่ยว ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะใช้รูปแบบทั่วไปมาใช้ในการปกครอง ปัจจุบันมีกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยาที่เป็นประเภทนี้

ณ วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2563 มีองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น 7,850 แห่ง แยกประเภทได้ ดังนี้

- องค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง
- เทศบาล 2,472 แห่ง
 - เทศบาลนคร 30 แห่ง
 - เทศบาลเมือง 195 แห่ง
 - เทศบาลตำบล 2,247 แห่ง
- องค์การบริหารส่วนตำบล 5,300 แห่ง
- องค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ 2 แห่ง

- กรุงเทพมหานคร
- เมืองพัทยา

องค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีจังหวัดละหนึ่งแห่ง ยกเว้นกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีเขตพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมทั้งจังหวัด จัดตั้งขึ้นเพื่อบริการสาธารณประโยชน์ในเขตจังหวัด ตลอดทั้งช่วยเหลือพัฒนางานของเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รวมทั้งการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อไม่ให้งานซ้ำซ้อน

เทศบาล

เทศบาล โดยทั่วไปหมายถึงท้องถิ่นที่มีความเป็นเมือง หรือมีศูนย์กลางของความเป็นเมืองอย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งไม่มีความจำเป็นจะต้องเป็นท้องที่ ตามเขตการปกครองส่วนภูมิภาคแต่อย่างใด ท้องที่เทศบาลนั้น อยู่ภายใต้การบริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ชื่อว่า เทศบาล โดยองค์การของเทศบาล ต้องมีสภาเทศบาล และมีคณะเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรีแล้วแต่กรณี ซึ่งเทศบาลในประเทศไทยแบ่งออกเป็นสามระดับ คือ

เทศบาลนคร คือเขตท้องถิ่นชุมชนที่มีประชากรรวมกัน 50,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้อันสมควรในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล

เทศบาลเมือง คือเขตท้องถิ่นชุมชนที่เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นที่มีประชากรรวมกัน 10,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้อันสมควรในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล

เทศบาลตำบล คือเขตท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล และระบุชื่อพร้อมอาณาเขตของเทศบาลตำบลไว้ด้วย ทั้งมีรายได้อันสมควรในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล หรือ เป็นสุขาภิบาลเดิมมาก่อนการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล และแม้ว่า "เทศบาลตำบล" จะมีชื่อเรียกคล้ายกันหรือชื่อเดียวกันกับ "ตำบล" แต่เทศบาลตำบลไม่จำเป็นจะต้องครอบคลุมตำบลเพียงตำบลเดียว หรือไม่จำเป็นต้องครอบคลุมตำบลตามชื่อเทศบาลนั้น เช่น เทศบาลตำบลแม่สาย ครอบคลุมบริเวณเมืองต่อเนื่องระหว่างตำบลเวียงพางคำ และตำบลแม่สาย พื้นที่นอกเหนือท้องที่เทศบาลนี้ มีฐานะเป็นท้องที่ตำบล ซึ่งต่อมาก็ยกขึ้นเป็นเทศบาลภายหลัง

โดยท้องที่เทศบาลทั้งสามรูปแบบนี้ จำเป็นต้องมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเขตชุมชนนั้น ๆ ขึ้นเป็นเทศบาลในแต่ละระดับชั้นด้วย ดังนั้น ในทางปฏิบัติ ท้องถิ่นบางแห่งอาจจะ

ผ่านเกณฑ์ทั้งด้านประชากร และรายได้แล้ว แต่ยังมีสถานะเป็นองค์กรในระดับที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็นอยู่ เนื่องด้วยยังไม่มีการยกฐานะ

สำหรับ เขตเทศบาลเมือง (บางแห่ง) และ เขตเทศบาลนคร จะแบ่งเขตการปกครองย่อยลงเป็น ชุมชน ซึ่งมีฐานะเท่ากับ หมู่บ้าน ในระบบการปกครองส่วนภูมิภาค โดยชุมชนจะไม่มีตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน ซึ่งเป็นตำแหน่งของระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาค และพิเศษสำหรับเขตเทศบาลนครขนาดใหญ่หลายแห่งเช่น นครเชียงใหม่ นครหาดใหญ่ เมืองพัทยา และ นครนนทบุรี มีเขตการปกครองในระดับ แขวง ซึ่งเป็นการรวมชุมชนหลาย ๆ ชุมชนเข้าด้วยกัน โดยแขวงนี้ ไม่ได้มีอาณาเขตตามเขตตำบลแต่อย่างใด

องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีชื่อย่อเป็นทางการว่า อบต. มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 โดยยกฐานะจากสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ

1. กรุงเทพมหานคร เป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มีหน้าที่จัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 50 เขต มีสำนักงานใหญ่ซึ่งมี 2 แห่ง เรียกว่า ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร 1 เสาชิงช้า ถนนดินสอ เขตพระนคร และศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร 2 ถนนมิตรไมตรี เขตดินแดง โครงสร้างการบริหารประกอบด้วย

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้บริหารสูงสุดของกรุงเทพมหานคร มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี แต่ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกันตามมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 6 มาตรา 13 พ.ศ. 2562

สภากรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยสมาชิกสภากรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้ง มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี

2. เมืองพัทยา เป็นการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติ

ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 ซึ่งต่อมาได้มีการยกเลิกแล้วใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 แทน โครงสร้างการบริหารประกอบด้วย

พรหมวิหาร4

พรหมวิหาร 4 (ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ, ธรรมประจำใจอันประเสริฐ, หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธ์, ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่า ดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ - holy abidings; sublime states of mind)

1. เมตตา (ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า - loving-kindness; friendliness; goodwill)

2. กรุณา (ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ - compassion)

3. มุทิตา (ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป - sympathetic joy; altruistic joy)

4. อุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับ ความรับผิดชอบของตน - equanimity; neutrality; poise)

ผู้ดำรงในพรหมวิหาร ย่อมช่วยเหลือมนุษย์สัตว์ทั้งหลายด้วยเมตตา กรุณา และย่อมรักษาธรรมไว้ได้ด้วยอุเบกขา ดังนั้น แม้จะมีกรุณาที่จะช่วยเหลือปวงสัตว์แต่ก็ต้องมีอุเบกขาด้วยที่จะมิให้เสียธรรม

พรหมวิหารนี้ บางทีแปลว่า ธรรมเครื่องอยู่ของพรหม, ธรรมเครื่องอยู่อย่างพรหม, ธรรมประจำใจที่ทำให้เป็นพรหมหรือให้เสมอด้วยพรหม, หรือธรรมเครื่องอยู่ของท่านผู้มีคุณยิ่งใหญ่ - (abidings of the Great Ones)

พรหมวิหาร 4 เรียกอีกอย่างว่า อัปมัณญา 4 (unbounded states of mind; illimitables) เพราะแผ่สม่ำเสมอโดยทั่วไปในมนุษย์สัตว์ทั้งหลาย ไม่มีประมาณ ไม่จำกัดขอบเขต

พรหมวิหารมีในผู้ใด ย่อมทำให้ผู้นั้นประพฤติปฏิบัติเกื้อกูลแก่ผู้อื่น ด้วยสังคหัตถุเป็นต้น

อนึ่ง ในการที่จะเข้าใจและปฏิบัติพรหมวิหาร 4 ให้ถูกต้อง พึงทราบรายละเอียดบางอย่าง โดยเฉพาะสมบัติและวิบัติของธรรม 4 ประการนั้น ดังนี้

ก. ความหมายโดยวิเคราะห์ศัพท์

1. เมตตา = (มีน้ำใจ) เยื่อใยใฝ่ประโยชน์สุขแก่คนทั้งหลาย หรือน้ำใจปรารถนาประโยชน์สุขที่เป็นไปต่อมิตร

2. กรุณา = ทำความสะเทือนใจแก่สาธุชน เมื่อคนอื่นประสบทุกข์ หรือถ่วงอนำทุกข์ของผู้อื่นให้หมดไป หรือแผ่ใจไปรับรู้ต่อคนสัตว์ทั้งหลายที่ประสบทุกข์

3. มุทิตา = โมทนายินดีต่อผู้ประกอบด้วยสมบัติหรือผลดีนั้น ๆ

4. อุเบกขา = คอยมองดูอยู่ โดยละความชวนชวายเป็น สัตว์ทั้งหลายจงอย่าผูกเวรกัน เป็นต้น และโดยเข้าถึงความเป็นกลาง

ข. ลักษณะ หน้าที่หรือกิจ (รส) ผลปรากฏ (ปัจจุปัญฐาน) และปทัสถาน (เหตุใกล้)

1. เมตตา = (ในสถานการณ์ที่คนอื่นอยู่เป็นปกติ)

ลักษณะ = เป็นไปโดยอาการเกื้อกูลแก่คนสัตว์ทั้งหลาย

หน้าที่ = น้อมนำประโยชน์เข้าไปให้แก่เขา

ผลปรากฏ = กำจัดความอาฆาตแค้นเคืองให้ปราศไป

ปทัสถาน = เห็นภาวะที่น่าเจริญใจของคนสัตว์ทั้งหลาย

2. กรุณา = (ในสถานการณ์ที่คนอื่นตกทุกข์ได้เดือดร้อน)

ลักษณะ = เป็นไปโดยอาการปลดเปลื้องทุกข์แก่คนสัตว์ทั้งหลาย

หน้าที่ = ไม่นิ่งดูตาย/ทนนิ่งอยู่ไม่ได้ต่อทุกข์ของคนสัตว์ทั้งหลาย

ผลปรากฏ = ไม่เบียดเบียน/อวิหิงสา

ปทัสถาน = เห็นภาวะไร้ที่พึ่ง/สภาพน่าอนาถของคนสัตว์ทั้งหลายที่ถูกทุกข์ครอบงำ

3. มุทิตา = (ในสถานการณ์ที่คนอื่นมีสุขสำเร็จหรือทำอะไรก้าวไปด้วยดี)

ลักษณะ = พลอยยินดี/ยินดีด้วย

หน้าที่ = ไม่ริษยา/เป็นปฏิปักษ์ต่อความริษยา

ผลปรากฏ = ขจัดความริษยา ความไม่ยินดีหรือความทนไม่ได้ต่อความสำเร็จของ

ผู้อื่น

ปทัสถาน = เห็นสมบัติ/ความสำเร็จของคนสัตว์ทั้งหลาย

4. อุเบกขา = (ในสถานการณ์รักษารธรรมตามความรับผิดชอบต่อกรรมที่เขาทำ)

ลักษณะ = เป็นไปโดยอาการเป็นกลางต่อคนสัตว์ทั้งหลาย

หน้าที่ = มองเห็นความเสมอภาคกันในคนสัตว์ทั้งหลาย

ผลปรากฏ = ระงับความขัดเคืองเสียใจและความคล้อยตามดีใจ

ปทัสถาน = มองเห็นภาวะที่ทุกคนเป็นเจ้าของกรรมของตนว่า สัตว์ทั้งหลายจักได้สุขพ้น ทุกข์ ไม่เสื่อมจากสมบัติที่ได้ที่ถึง ตามใจชอบได้อย่างไร

ค. สมบัติ (ความสมบูรณ์หรือความสัมฤทธิ์ผล) และวิบัติ (ความล้มเหลว หรือการปฏิบัติผิดพลาด ไม่สำเร็จผล)

1. เมตตา: สมบัติ = สงบหายไร้ความแค้นเคืองไม่พอใจ
 วิบัติ = เกิดเสนาหา
2. กรุณา: สมบัติ = สงบหายไร้วิหิงสา
 วิบัติ = เกิดความโศกเศร้า
3. มุทิตา: สมบัติ = สงบหายไร้ความริษยา
 วิบัติ = เกิดความสนุกสนาน
4. อุเบกขา: สมบัติ = สงบหายไม่มีความยินดียินร้าย
 วิบัติ = เกิดความเกิดความเฉยด้วยไม่รู้ (เฉยโง่ เฉยเมย เฉยเมิน)

ง. ข้าศึก คือ อุกุศลซึ่งเป็นศัตรูคู่ปรับที่จะทำลายหรือทำธรรมนั้น ๆ ให้เสียไป

1. เมตตา: ข้าศึกใกล้ = ราคะ
 ข้าศึกไกล = พยาบาท คือความขัดเคืองไม่พอใจ
2. กรุณา: ข้าศึกใกล้ = โทมนัส คือความโศกเศร้าเสียใจ
 ข้าศึกไกล = วิหิงสา
3. มุทิตา: ข้าศึกใกล้ = โสมนัส (เช่น ดีใจว่าตนจะพลอยได้รับผลประโยชน์)
 ข้าศึกไกล = อรติ คือความไม่ยินดี ไม่ยินดี ริษยา
4. อุเบกขา: ข้าศึกใกล้ = อัญญาอุเบกขา (เฉยไม่รู้เรื่อง เฉยโง่ เฉยเมย)
 ข้าศึกไกล = ราคะ (ความใคร่) และปฏิฆะ(ความเคือง) หรือชอบใจ

และขัดใจ

จ. ตัวอย่างมาตรฐาน ที่แสดงความหมายของพรหมวิหารได้ชัด ซึ่งคัมภีร์ทั้งหลาย มักยกขึ้นอ้าง

1. เมื่อลูกยังเล็กเป็นเด็กเยาว์วัย
 แม่ - เมตตา รักใคร่เอาใจใส่ ถนอมเลี้ยงให้เจริญเติบโต
2. เมื่อลูกเจ็บไข้เกิดมีทุกข์ภัย
 แม่ - กรุณา ห่วงใยปกป้องรักษา หาทางบำบัดแก้ไข
3. เมื่อลูกเจริญวัยเป็นหนุ่มสาวสวยสง่า
 แม่ - มุทิตา พลอยปลาบปลื้มใจ หรือหวังให้ลูกงามสดใสนานเท่านาน
4. เมื่อลูกรับผิดชอบกิจการหน้าที่ของตนจนขวายอยู่ด้วยดี
 แม่ - อุเบกขา มีใจนิ่งสงบเป็นกลาง วางเฉยคอยดู

หลักพรหมวิหาร 4 เริ่มต้นจากความมีเมตตาโดยผู้นำนั้นมีจิตใจรักใคร่เอาใจใส่ อยากให้ผู้อื่นมีความสุข จิตใจโอบอ้อมอารีกับทุกคน เมื่อผู้นำมีจิตใจที่อยากจะช่วยเหลือเกื้อกูลและแก้ปัญหาให้ผู้อื่นปราศจากความทุกข์ยากลำบากนั้นคือความกรุณา ต่อจากนั้นเมื่อผู้นำนั้นได้เห็นผู้อื่นมีความสุข ปราศจากทุกข์ อยู่ดีมีสุขและปราบปลื้มยินดีด้วยเรียกว่ามูทิตา และสุดท้ายการวางเฉย ผู้นำต้องวางตัวเป็นกลาง เป็นธรรม สงบเยือกเย็น พิจารณาสິงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยปัญญาว่าเมื่อไหร่ควรวางเฉย และเป็นที่พึ่งของทุกคนได้

สรุป

การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นแนวทางในการปฏิบัติของผู้นำไม่ว่าจะเป็นผู้นำในท้องถิ่นหรือผู้นำในองค์กรต่าง ๆ ทุกองค์กรก็สามารถนำหลักพรหมวิหาร 4 มาปฏิบัติได้เช่นกัน เพื่อลดปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคมที่ปัจจุบันยังมีมากขึ้นตามสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ผู้นำท้องถิ่นจึงมีความสำคัญที่เป็นตัวขับเคลื่อนองค์กรท้องถิ่นที่เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนในสังคม ซึ่งนอกจากผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดีจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรม และมีปัญญาแล้ว ยังต้องมีหลักพรหมวิหาร 4 คือ 1) เมตตา ความรักใคร่ 2) กรุณา ความสงสาร 3) มูทิตา ความยินดี 4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง เพื่อนำมาใช้ปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนในชุมชนเพื่อให้เกิดความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาที่มีความสามัคคี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความสงบสุขอย่างยั่งยืน ผู้นำควรมีความมุ่งมั่นเพื่อความสำเร็จของส่วนรวมไม่ควรมุ่งเน้นความสำเร็จในตำแหน่งและผลประโยชน์ของตนเอง ต้องมีความเพียบพร้อมทั้งทางจิตใจและด้านความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และที่ขาดไม่ได้ต้องยึดหลักปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 ที่ถือว่าเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำได้อย่างสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศ. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก หน้า 48 (17 พฤศจิกายน 2542).

- พิชาภพ พันธุ์แพ. (2554). ผู้นำกับการจัดการการเปลี่ยนแปลง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมภารธ สุรโรคา. (2553). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหาร การศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลวิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- สายันต์ บุญใบ. (2555). การวิจัยและพัฒนาตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของประธาน สาขาวิชาดนตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 1(1), 13-22.
- อมรรัตน์ เทพพิทักษ์. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ของเจ้าหน้าที่กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล.